

Sygn. akt I C 1536/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 maja 2016 r.

Sąd Rejonowy Gdańsk – Północ w Gdańsku I Wydział Cywilny

w składzie

Przewodniczący: SSR Aleksandra Konkel

Protokolant: Marek Maślany

po rozpoznaniu w dniu 12 maja 2016 r. w Gdańsku

na rozprawie

sprawy z powództwa J. G.

przeciwko (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w S.

o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności

1. pozbawia wykonalności, w stosunku do powódki J. G., tytuł wykonawczy w postaci nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym wydanego w dniu 16 września 2004 r. przez Sąd Rejonowy w Gdańsku w sprawie o sygnaturze akt Nc 2108/04, któremu Sąd Rejonowy Gdańsk – Północ w Gdańsku postanowieniem z dnia 5 lutego 2007r. wydanym w sprawie I Co 154/06 nadał klauzulę wykonalności na rzecz (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w S. w części przekraczającej kwotę 56.039,68 zł (pięćdziesiąt sześć tysięcy trzydzieści dziewięć złotych sześćdziesiąt osiem groszy), w tym 14.416,17 zł (czternaście tysięcy czterysta szesnaście złotych siedemnaście groszy) z tytułu należności głównej, 38.898,21 zł (trzydzieści osiem tysięcy osiemset dziewięćdziesiąt osiem złotych dwadzieścia jeden groszy) z tytułu odsetek oraz 2.725,30 zł (dwa tysiące siedemset dwadzieścia pięć złotych trzydzieści groszy) z tytułu kosztów procesu;
2. oddała powództwo w pozostałym zakresie;
3. zasądza od pozwanej (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w S. na rzecz powódki J. G. kwotę 2.717 zł (dwa tysiące siedemset siedemnaście złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu;
4. nakazuje ściągnąć od pozwanej (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w S. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego Gdańsk – Północ w Gdańsku kwotę 421 zł (czterysta dwadzieścia jeden złotych) tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych.

Sygn. akt IC 1536/15

UZASADNIENIE

Pozwem wniesionym w dniu 15 września 2015 roku przeciwko (...) Sp. z o.o. w S. powódka J. G. domagała się pozbawienia wykonalności, w całości, tytułu wykonawczego - nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym wydanego w dniu 16 września 2004 roku przez Sąd Rejonowy w Gdańsku w sprawie o sygnaturze akt Nc 2108/04.

W uzasadnieniu powódka wskazała, że postępowanie pozwanego polegające na kontynuowaniu egzekucji jest sprzeczne z zasadami współżycia społecznego bowiem powódka zapłaciła lub zostało od niej przymusowo ściągnięte świadczenie, które już znacznie przekracza kwotę zaciągniętego kredytu. Nadto wskazała, że działanie pozwanego

stanowi nękanie powódki bowiem egzekucja przeciwko niej toczy się od wielu lat w sytuacji, gdy współdłużnik dysponuje nieruchomością lokalową, z której pozwany mógłby się całkowicie zaspokoić czego nie czyni mając na celu wyłącznie „hodowlę odsetek”.

W odpowiedzi na pozew pozwana wniosła o odrzucenie pozwu wskazując, że pomiędzy tymi samymi stronami toczyła się już sprawa o pozbawienie wykonalności tożsamego tytułu wykonawczego, zaś powództwo zostało prawomocnie oddalone. Na wypadek nieuwzględnienia żądania odrzucenia pozwu, pozwany domagał się oddalenia powództwa w całości wskazując, że w sprawie niniejszej nie zachodzi żadna z podstaw powództwa przeciwegzekucyjnego.

Postanowieniem z dnia 17 marca 2016r. Sąd odmówił odrzucenia pozwu.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 16 września 2004 r. Sąd Rejonowy w Gdańsku w postępowaniu upominawczym w sprawie Nc 2108/04 wydał nakaz zapłaty przeciwko B. M., J. G. i P. M., zgodnie z którym pozwani zobowiązani zostali do solidarnej zapłaty na rzecz(...) (...) w G. kwoty 14.416,17 zł wraz z odsetkami:

- umownymi w wysokości 50% w stosunku rocznym od dnia 27 maja 2004r. do dnia zapłaty, co do kwoty 12.009,65 zł,
- ustawowymi od dnia 27 maja 2004r. do dnia zapłaty, co do kwoty 2.406,52 zł, a nadto kosztami sądowymi w kwocie 310,30 zł oraz kosztami zastępstwa procesowego w kwocie 2.415 zł.

W dniu 21 stycznia 2005r. nakazowi zapłaty nadano klauzulę wykonalności, zaś postanowieniem z dnia 5 lutego 2007r. w sprawie I Co 154/06 Sąd Rejonowy Gdańsk – Północ w Gdańsku nadał klauzulę wykonalności wskazanemu tytułowi egzekucyjnemu na rzecz Asekuracja sp. o.o. w S., jako następcy prawnemu dotychczasowego wierzyciela.

(dowód: nakaz zapłaty wraz z klauzulą wykonalności, k.103; tytuł wykonawczy, k.104-105)

Przeciwko powódce Komornik sądowy przy Sądzie Rejonowym Gdańsk – Północ w Gdańsku M. B. prowadzi egzekucję pod sygnaturą akt Km 463/05. W toku postępowania wyegzekwowana została kwota 78.185,18 zł, przy czym wierzycielowi przekazano kwotę 65.997,13 zł, w tym na:

- koszty zastępstwa w egzekucji – 1.200 zł
- koszty zastępstwa w procesie – 2.415 zł
- koszty procesu – 435,30 zł
- koszty klauzuli – 66 zł
- odsetki – 61.626,57 zł
- spłatę części uiszczonych zaliczek – 254,26 zł

(dowód: informacja komornika z dnia 8 kwietnia 2016r. w sprawie Km 463/05, k.109-109v)

Sąd zważył, co następuje:

Stan faktyczny w niniejszej sprawie był w zasadzie bezsporny, a ustalony został na podstawie dokumentów złożonych do akt sprawy przez strony a nadto znajdujących się w aktach sprawy KM 463/05. Dokumenty te w znacznej części miały charakter urzędowy, a ich wiarygodność i treść nie budziły wątpliwości Sądu. Dotyczy to w szczególności samej treści samego tytułu wykonawczego, jak też – sporządzonej przez Komornika na podstawie akt egzekucyjnych – informacji o wyegzekwowanych należnościach.

Powództwo zasługiwało na częściowe uwzględnienie, a jego podstawę prawną stanowił przepis art. 840 § 1 pkt 2 kpc. Zgodnie z tym przepisem dłużnik może w drodze powództwa żądać pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności w całości lub części albo ograniczenia, jeżeli po powstaniu tytułu egzekucyjnego nastąpiło zdarzenie, wskutek którego zobowiązanie wygasło albo nie może być egzekwowane. Powódka w wytoczonym powództwie przeciwegzekucyjnym powołała się na zasady współżycia społecznego wskazując zarazem, że uiszczona na rzecz wierzyciela oraz ściągnięta przez komornika należność znacznie przekracza kwotę zaciągniętego kredytu.

Sąd podzielił zapatrywanie powódki, że dalsze prowadzenie egzekucji na podstawie kwestionowanego tytułu wykonawczego, godziło by w zasady współżycia społecznego. Zaszło bowiem zdarzenie, wskutek którego zobowiązanie nie może być egzekwowane, przy czym, w ocenie Sądu, owym zdarzeniem jest zasadnicza zmiana systemu prawa cywilnego materialnego w zakresie funkcjonowania instytucji odsetek. Zmiana ta nastąpiła na mocy nowelizacji Kodeksu cywilnego ustawą z dnia 7 lipca 2005 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz o zmianie niektórych innych ustaw. W brzmieniu nadanym powyższą ustawą art. 259 §§2¹ i 2² kc stanowiły, że maksymalna wysokość odsetek wynikających z czynności prawnej nie może w stosunku rocznym przekraczać czterokrotności wysokości stopy kredytu lombardowego NBP (odsetki maksymalne); jeżeli wysokość odsetek wynikających z czynności prawnej przekracza wysokość odsetek maksymalnych, należą się odsetki maksymalne.

Co do zasady, powyższa zmiana weszła w życie z dniem 20 lutego 2006 r., zaś stosownie do art. 5 przepisy ustawy zmieniającej nowe przepisy stosuje się do czynności prawnych dokonywanych po jej wejściu w życie, a co za tym idzie do umów zawartych przed wejściem w życie ustawy nadal mają zastosowanie przepisy dotychczasowe. Tym niemniej, rewolucyjny charakter nowelizacji, jak też jej znaczenie z punktu widzenia obrotu prawnego, prowadzą do wniosku, że jakkolwiek nowe przepisy nie mają zastosowania do czynności prawnych sprzed wejścia w życie ustawy, to istniejące już w dacie wejścia w życie ustawy zobowiązania należy oceniać z uwzględnieniem nowych przepisów. Pogląd taki wyraził również Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 6 grudnia 2007 r. sygn. IV CSK 320/07, gdzie wskazał, że „nawet, jeśli kontrola prawidłowości postanowień umownych o wysokości odsetek oparta została na słusznym założeniu, że - chociaż w czasie zawierania umowy nie obowiązywały przepisy ograniczające maksymalną stopę odsetkową, a przepis przejściowy (art. 5) ustawy z 7 lipca 2005 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny oraz zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 157, poz. 1316) nakazywał stosować nowe przepisy do czynności prawnych dokonanych po wejściu w życie ustawy, to treść nowego art. 359 § 2¹ kc może stanowić przesłankę dokonywanej w toku procesu oceny, czy konkretne odsetki umowne mieściły się w dozwolonej stronom swobodzie kształtowania treści stosunku prawnego, czy też nie.” Podobne zapatrywanie odnośnie umów zawartych przed wejściem w życie ustawy wyrażono w wyroku z dnia 3 lipca 2008 r. sygn. IV CSK 81/08, gdzie SN wskazał, że „Rozwiązania prawne przyjęte w art. 359 § 21 i § 2³ kc, mogą stanowić jedno z kryterium oceny, czy konkretne odsetki umowne mieściły się w dozwolonej stronom swobodzie kształtowania stosunku prawnego.” Również w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 4 listopada 2005 r. sygn. V CK 162/05 wskazano: „Treść art. 359 § 2¹ kc stanowi wskazówkę co do tego, jakiego rzędu wielkość zastrzeżonych w umowie odsetek uzasadnia uznanie zastrzeżenia za sprzeczne z zasadami współżycia społecznego.”

Niezależnie od wpływu wspomnianej nowelizacji na postępowania dotyczące postępowań toczących się po jej wejściu w życie, których podstawą są zobowiązania zaciągnięte w okresie wcześniejszym, należy również zastanowić się nad dopuszczalnością oceny istniejących już tytułów wykonawczych i naliczanych zgodnie z nimi odsetek, w kontekście art. 359 § 2¹ kc, w postępowaniach z powództwa przeciwegzekucyjnych (opozycyjnych).

W ocenie Sądu odpowiedź na powyższe pytanie powinna być twierdząca. Jakkolwiek ostrożnie podchodzić należy do powództw opozycyjnych, w zakresie, w jakim mogłyby prowadzić do naruszenia powagi rzeczy osądzonej, to jednak trzeba mieć na względzie, że nowelizacja dokonana ustawą z dnia 07 lipca 2005 r. zmieniła sposób myślenia o odsetkach umownych, zmieniając też w tym zakresie punkt odniesienia zasad współżycia społecznego w ocenie odsetek umownych. Wobec tego sama istotna zmiana systemu prawa cywilnego materialnego w tym zakresie może zostać uznana za „zdarzenie, wskutek którego zobowiązanie nie może być egzekwowane” o jakim mowa w art.840§1 pkt 2 kpc.

Co do zasady brak jest w kodeksie cywilnym definicji „zdarzenia”, o którym mowa w powołanym przepisie. Generalnie przyjmuje się, że winno to być zdarzenie należące do dziedziny prawa materialnego. Zdaniem Sądu takie zdarzenie nie musi polegać wyłącznie na zdarzeniu cywilnoprawnym odnoszącym się tylko i wyłącznie do samych stron czynności (jakim jest zarzut potrącenia, spełnienie świadczenia, przedawnienie) konkretnego stosunku zobowiązaniowego. Może nim być również zmiana przepisów prawa o charakterze systemowym – z natury swej taka zmiana ma charakter generalno – abstrakcyjny i odnosi się do nieoznaczonego kręgu podmiotów. Jest ona zdarzeniem o tyle, że każda istotna zmiana przepisów prawa materialnego ma wpływ na nieokreślony krąg adresatów i prowadzi do zmiany ich sytuacji prawnej oraz ocen tej sytuacji.

Gdy zatem orzeczenie sądu nakazujące zapłatę sumy pieniężnej wraz z odsetkami umownymi przewyższającymi czterokrotność stopy kredytu lombardowego (w sprawie niniejszej 50% rocznie) zapadło przed dniem 20 lutego 2006 r., to wejście w życie nowej ustawy można uznać za zdarzenie, o którym mowa w art. 840 § 1 pkt 2 kpc. Z tą datą uległ bowiem przeobrażeniu system prawa. Tym samym otwiera to drogę do żądania pozbawienia wykonalności tytułu wykonawczego w zakresie naliczanych po dniu 20 lutego 2006 r. odsetek w stawce przekraczającej wysokość odsetek maksymalnych. Co do wszystkich powstałych wcześniej tytułów wykonawczych stopa odsetek naliczanych po wskazanej dacie mogłaby zatem wynosić co najwyżej czterokrotność stopy lombardowej.

Z uwagi zatem na zasadę współzycia społecznego, jaką jest zakaz lichwy, standardy której w zakresie naliczania odsetek maksymalnych wyznaczyła wskazana nowelizacja, dalsze egzekwowanie odsetek od zasądzonych już należności, w wysokości przekraczającej 4 – krotność stopy kredytu lombardowego NBP jest niedopuszczalne. Tym samym w odniesieniu do odsetek przekraczających odsetki maksymalne zobowiązanie nie może być egzekwowane, a sama nowelizacja z 7 lipca 2005 r. jest zdarzeniem powodującym taki stan rzeczy.

Zważyć należy, iż z dniem 1 stycznia 2016r. weszły w życie przepisy zmieniające regulację odnośnie odsetek maksymalnych. Okoliczność tę Sąd również uwzględnił co do odsetek należnych od tej daty.

Zważywszy, że wyrokując Sąd uwzględnia stan rzeczy istniejący w dniu zamknięcia rozprawy, dokonano wyliczenia odsetek na dzień 12 maja 2016r. uwzględniając ich maksymalną, uregulowaną wskazanymi przepisami, wysokość.

Na dzień zamknięcia rozprawy (12 maja 2016r.) odsetki umowne od kwoty 12.009,65 zł, kształtują się następująco:

- 1) za okres od 27 maja 2004r. do 19 lutego 2006r. (okres przed wejściem w życie nowelizacji Kodeksu cywilnego) w wysokości 50% rocznie # 10.430,30 zł
- 2) za okres od 20 lutego 2006r. do 31 grudnia 2015r. odsetki w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP # 24.402,95 zł
- 3) za okres od 1 stycznia 2016r. do 12 maja 2016r. odsetki w wysokości maksymalnych odsetek za opóźnienie # 612,66 zł

Na dzień zamknięcia rozprawy (12 maja 2016r.) odsetki ustawowe od kwoty 2.406,52 zł (od dnia 1 stycznia 2016r. – ustawowe odsetki za opóźnienie), wynosiły 3.452,30 zł.

W konsekwencji, wszystkie należne wierzycielowi odsetki zamykają się kwotą 38.898,21 zł. Zważywszy zaś, że należność główna zasądzona kwestionowanym tytułem wykonawczym wynosi 14.416,17 zł zaś zasądzone koszty procesu – 2.725,30 zł, uznać należy, iż cała należna wierzycielowi kwota to 56.039,68 zł.

Mając na względzie, że w toku egzekucji wyegzekwowano na poczet samych odsetek kwotę 61.626,57 zł, a zatem znacznie wyższą od należnej – ustalonej przez Sąd na poziomie 38.898,21 zł winna być ona zaliczona na zaspokojenie również należności głównej. Zdaniem Sądu, w okolicznościach sprawy niniejszej, kontynuowanie egzekucji na podstawie kwestionowanego tytułu wykonawczego, w tym egzekucja odsetek o stopie przekraczającej stopę odsetek

maksymalnych po dacie 20 lutego 2006 r. jest sprzeczne z zasadami współżycia społecznego, to jest z art. 5 kc i art. 58 § 2 kc. Powyższe stanowi podstawę pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego we wskazanym zakresie.

Jednocześnie, należy mieć na względzie, iż pozbawienie wykonalności dotyczyć może jedynie tytułu wykonawczego nadającego się do wykonania. Zważywszy zaś, przez wzgląd na wartość wyegzekwowanego świadczenia, że cała należność objęta tytułem wykonawczym – ale wyłącznie na skutek uznania przez Sąd niedopuszczalności egzekwowania począwszy od dnia 20 lutego 2006r. odsetek wyższych niż maksymalne – została wyegzekwowana. W tym zakresie zatem tytuł stracił wykonalność a powództwo podlegało oddaleniu.

Z tych względów Sąd pozbawił tytuł wykonawczy wykonalności wyłącznie ponad kwotę, która – zdaniem Sądu znajdującym oparcie w zasadach współżycia społecznego – była wierzycielowi należna.

Powódka wprawdzie nie wygrała procesu w całości, jednakże co do zasady jej roszczenie zmierzające do uniemożliwienia dalszego prowadzenia egzekucji przeciwko niej, zasługiwało na uwzględnienie, zaś ustalenie wysokości odsetek zależało od oceny Sądu. Powyższe uzasadniało obciążenie pozwanego kosztami procesu w całości. Na koszty należne powódce złożyły się: 300 zł opłaty od pozwu, ponad tę kwotę powódka bowiem została zwolniona od kosztów sądowych oraz 2.417 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego, w tym opłata skarbową od pełnomocnictwa (17 zł).

W punkcie 4 wyroku Sąd nakazał ściągnąć od pozwanej spółki, jako strony przegrywającej proces, kwotę 421 zł stanowiącą tę część opłaty od pozwu, od której poniesienia powódka została zwolniona (art.113 ust.1 ustawy z dnia 28 lipca 2005r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych).

ZARZĄDZENIE

1. (...)
2. (...)
3. (...)